

ارائه مدلی برای تربیت نسل Z با تکیه بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

نادره بحری^۱

۳۱

سال پانزدهم

بهار و تابستان ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۷/۰۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۰/۱۱

صص: ۱-۳۳

شاپا چاپ: ۶۳۲۸-۲۵۳۸

الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

چکیده

هدف این تحقیق، ارائه مدلی برای تربیت نسل Z با تکیه بر گام دوم انقلاب در ایران است که به روش توصیفی - تحلیلی و با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. اگر به صورت خلاصه بخواهیم مشخصات و ویژگی‌های نسل زد را در ایران نام ببریم می‌توان گفت که این نسل در فضای اینترنت، انجام شدن کارها به وسیله این پدیده و ظهور رسانه‌های اجتماعی رشد و پرورش یافته‌اند، اهل گفتگو و واقع بین هستند و میلی نامحدود و بی پایان به مصرف و خرید کردن، دارند. از سوی دیگر؛ دین اسلام با طرح کلیدواژه فطرت، قفل تضاد میان تبیین و تلقین ارزش‌ها را باز کرده و میان معرفت شهودی و نقلی، قرآنی و برهانی، عقلانی و عرفانی آشتی برقرار نموده است. بنابر هماهنگی عقل، نقل و قلب، تبیین ارزش‌های اسلامی توسط تربی، بدون دخالت بینش‌ها و گرایش‌های انحرافی و موافق با تلقین آن‌ها توسط مربی خواهد بود. لذا؛ چنانچه این مشخصات نسلی در کنار آموزه‌های عقلی و تلاش برای گفتگو و تعامل با فطرت انسانی صورت پذیرد، می‌توان گفت که با تکیه بر ارزش‌های اسلامی مبتنی بر قلب و عقل و در تعامل با نسل فعلی، مشخصات این نسل را در فضای شبکه‌های اجتماعی به کار گیرد. با بهره‌گیری از فضای مجازی و در بستر اینترنت، سکوها و پیام‌رسان‌ها و به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی گسترده موجود و در حال گسترش و در تعامل با این نسل، می‌توان ارزش‌های اسلامی و انقلابی را در این افراد نهادینه کرد.

کلیدواژه‌ها

تربیت اسلامی، ارزش‌های انقلابی، نسل Z، شبکه‌های اجتماعی.

۱. نویسنده مسئول: مربی گروه تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

مقدمه

آنچه امروز توجه اهل نظر و کارشناسان مسائل اجتماعی را به خود جلب کرده است، بروز فاصله میان قشرها و طبقه‌های مختلف جامعه است؛ فاصله‌ای که می‌تواند اجزای جامعه را دچار از هم گسیختگی سازد. شاید سخن گفتن از گسست قشرهای جامعه مسئله خوشایندی نباشد، ولی چشم بستن بر روی واقعیت نیز به سرانجامی ناگوارتر خواهد انجامید. بی‌گمان، انقلابی که در بستر وحدت و همدلی گروه‌های مختلف جامعه به وقوع پیوست، نمی‌تواند پایداری و پویایی خود را در بستری جز این حفظ کند (عباسی اسفجیر، سام و امیریان، ۱۳۹۲: ۱۶۲). درواقع، بروز فاصله میان یک طبقه، قشر یا گروه سنی با طبقه، قشر یا گروه سنی دیگر را «گسست» می‌گویند. این فاصله می‌تواند یک نوع فاصله فکری، فرهنگی، ایدئولوژیکی، روحی و عاطفی، فیزیکی، جغرافیایی و یا تفاوت در شرایط و سطح زندگی افراد باشد. البته، گسست نسل‌ها و پدیده ایجاد فاصله فکری و فرهنگی میان پدران و فرزندان، رویدادی نیست که به مقطع زمانی امروز و در موقعیت سیاسی - جغرافیایی انقلاب اسلامی منحصر باشد، بلکه با نگاهی به تاریخ شاهد شمار زیادی از این نوع گسست در حیات بشر هستیم؛ چنان‌که تفاوت در جهان‌بینی، دیدگاه‌ها، منش و سلوک حضرت آدم و پسرش قابیل تا اندازه‌ای بود که قابیل حتی نتوانست برادرش را برتابد. (خواجeh پور، ۱۳۹۶: ۱۲)

نسل‌های مختلف موقعیت‌ها، رویدادها و وضعیت‌های مختلفی را تجربه می‌کنند و از این‌روست که ابژه‌های نسلی خویش را دارند (آلبرتینی، مانتووانی و گاسپرونی^۱، ۲۰۱۹: ۱۶۹۴). به‌ویژه رخدادهای مهم اجتماعی و اقتصادی مانند جنگ، انقلاب و ... تفاوت‌های نسلی را تشدید می‌کند؛ چراکه این رخدادهای کلیت حیات اجتماعی و فرهنگی جامعه را متأثر می‌سازند و نسل‌هایی که آن‌ها را تجربه می‌کنند در نوع نگرش، گرایش و الگوهای تفسیری با نسل‌ها پیش و پس خود از تفاوت جدی پیدا می‌کنند. ایران نیز در دهه‌های معاصر رخدادهای مهمی را تجربه کرده که تجربه زیستی متفاوتی را برای نسل‌های مختلف آن رقم زده است. مدرنیزاسیون (نوسازی)، شهری‌شدن، انقلاب، جنگ، جهانی‌شدن، مصرف‌گرایی و ... فرایندهای مهمی بودند که نسل‌های مختلف تجربه‌های متفاوتی از آن‌ها داشته‌اند؛ از این‌رو، بخشی از تفاوت‌های نسلی را می‌توان براساس این تجربه‌های متفاوت توضیح داد (حسینی بیوکی و جوکا، ۱۳۹۸: ۲۰). گسست فکری، فرهنگی، روحی و عاطفی

^۱ Albertini, Marco, Debora, Mantovani. & Giancarlo, Gasperoni.

میان نسل جدید انقلاب با نسل پیش از آن، می‌تواند به‌عنوان خطری جدی انقلاب را تهدید کند؛ بنابراین، نباید این امر از نظرها پنهان بماند. پدیده جوانی معمولاً با شاخصه‌هایی همچون: نوگرایی، آرمان‌گرایی، نشاط و هیجان و کم‌تجربگی شناخته می‌شود. نسل اول انقلاب نیز با داشتن همین ویژگی‌ها به‌پا خاست که البته پیوند محکم جوانان انقلابی در دهه‌های ۵۰ و ۶۰ با دیگر گروه‌های جامعه به‌ویژه حوزه و دانشگاه، کم‌تجربگی آنان را جبران می‌کرد. نسل اول انقلاب، آرمان‌گرا است و برای ایجاد حکومتی بر مبنای اندیشه‌های اسلامی قیام کرده است. او به ایدئولوژی اسلامی شیعی و مکتبی که ولایت‌فقیه با اجتهاد در دین را بازمی‌تاباند، مؤمن است، به آرمان و مکتبش متعهد است و با شور و نشاط وصف‌ناپذیری برای حفظ انقلابش می‌کوشد (آزاده و نوابخش و حقیقتیان، ۱۴۰۰: ۱۱).

بر اساس نتایج تحقیقات به‌عمل‌آمده درباره شکاف نسلی در ایران طی دو دهه ۱۳۷۰ و ۱۳۸۰ (آزاد ارمکی، ۱۳۷۹؛ معیدفر، ۱۳۸۳؛ تاجیک، ۱۳۸۳؛ آزاد ارمکی و ملکی، ۱۳۸۶)، می‌توان گفت که هر چه به سال‌های آخر دهه ۱۳۸۰ نزدیک‌تر شده‌ایم، گسست‌های ارزشی - فرهنگی بین نسل جوان و بزرگسال افزایش یافته است. «شکاف نسلی» از آن‌رو نگران‌کننده است که با بحران هویت پیوندی وثیق و عمیق یافته است. به گفته تاجیک، در یک جامعه در حال گذار بستر برای رویش و پیدایش بسیاری از جریان‌های فکری بی‌اصالت و ناهنجار فراهم می‌شود. سرشکستگی گفتمانی و گم‌گشتگی هویتی از نتایج مستقیم چنین شرایطی‌اند. طبق نتایج یک تحقیق پیمایشی، در سطح جامعه ایران با تعدد و تعارض هویت‌های جمعی کوچک و خاص گرایانه و نبود هویت جمعی عام روبه‌رویم (تاجیک، ۱۳۸۳: ۷۷). در چنین حالتی نسل جوان درباره «پادگفتمان‌های» گوناگون به طواف مشغول می‌شود، این گم‌گشتگی و سرشکستگی هویتی یکی از اساسی‌ترین علل زمینه‌ساز «گسست نسلی» در ایران است و گسست نسلی نیز متقابلاً با جدا کردن نسل جوان از نسل‌های گذشته به این فقدان هویت جمعی دامن می‌زند. با توجه به جنبه‌های آسیب‌شناختی مذکور می‌توان گفت در ایران امروز با مسئله‌ای اجتماعی به نام شکاف نسلی مواجه هستیم.

وقوع انقلاب اسلامی جلوه‌های جدید از مناسبات نسلی را در تاریخ ایران رقم زد که اندیشمندان و محققان به لحاظ ماهیت و محتوا آن را به‌عنوان یک نمونه عینی و واقعی از تغییر ارزشی ایرانیان در برهه انقلابی ارزیابی نموده‌اند. پس از پیروزی و تثبیت این انقلاب، نظام سیاسی جدید جهت نیل

به اهداف فرهنگی خود در تدارک و ارائه فرآیند جامعه‌پذیری نوینی برآمد که طی آن بتواند ارزش‌ها و عناصر فرهنگی جدید برآمده از ایدئولوژی انقلابی را در میان مردم جایگزین و نهادینه کند. درواقع، پس از پیروزی و تثبیت انقلاب اسلامی در ایران، حکومت انقلابی از یک‌طرف بر آن شد تا نسل جدید را به ارزش‌های دینی و انقلابی متعهد کند و از طرفی دیگر، ارزش‌های نسل قدیم را نیز به ارزش‌های انقلابی تغییر دهد. درهرحال، هر نظام سیاسی برای حفظ سازمان و ادامه حیات خود باید بتواند پیوندهای میان خود و نسل‌های مختلف جامعه را تحکیم بخشد. در این راستا، فرآیندهای جامعه‌پذیری جزء جدانشدنی هر نظام سیاسی می‌باشند؛ چراکه اگر نظام سیاسی نتواند به‌درستی ارزش‌ها و ایدئولوژی خود را به اعضای جامعه القاء کند، قادر نخواهد بود که وفاداری و همکاری آنان را جلب نماید و بالطبع نمی‌تواند به حیات خود ادامه دهد و مشروعیت خود را از دست خواهد داد (طالبان و عسگری، ۱۳۹۶: ۱۱۶).

نسل اول و دوم در فضایی متولد شده‌اند که آرمان‌های انقلابی‌گری و چپ‌سوسیالیستی غلبه داشت، درحالی‌که نسل سوم در فضای ارتباطات مدرن و فروپاشی بلوک شرقی و پیشروی سیاست‌های نئولیبرالیسم اقتصادی- فرهنگی رشد کرده‌اند. نسل اول و دوم انقلاب، آرمان‌خواه و تا حدود زیادی شعارزده بودند، درحالی‌که نسل سوم آرمان‌هایشان محدود و غرق در ارتباطات مجازی و لذت‌های مادی- فناوری هستند؛ بنابراین شناخت باورها، ارزش‌ها و جهان‌بینی‌های هر نسل دارای اهمیت است. باید دقت نمود ابتدا هر نسلی با ویژگی خاص زمانی خویش شکل می‌گیرد و از آنجایی‌که زمان درگذر است و متوقف نمی‌شود، فاصله نسلی نیز هم‌چنان ادامه پیدا می‌کند؛ ولی هر دوره به شیوه و اندازه خاص خودش؛ بنابراین با پذیرش فاصله نسلی بین نسل‌های انقلاب باید اذعان داشت که گاه تغییرات اجتماعی- فرهنگی طوری شتاب می‌گیرند که فاصله نسلی را شدت می‌بخشند و از حالت معقول و طبیعی خود خارج می‌کنند. به نظر می‌رسد سه نسل انقلاب اسلامی تفاوت‌های اساسی در جهان‌بینی، باورها و ارزش‌ها دارند که این موضوع باعث می‌شود که در میزان پایبندی به اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی و حتی ملی‌گرایی ایرانی تفاوت‌های فاحشی با هم داشته باشد. این تفاوت‌ها می‌تواند تهدید عمده‌ای برای جامعه تلقی شود. باید دقت نمود که حاکمیت از سی سال پیش تاکنون نیز بیشتر میز خطابه نسل‌های اول و دوم انقلاب اسلامی بوده و نتوانسته ارزش‌ها و نیازهای متفاوت نسل سوم انقلاب را به‌درستی برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری

نماید؛ بنابراین به نظر می‌رسد در پدیده شکاف یا گسست نسلی ما شاهد دور شدن نسل سوم انقلاب از دو نسل قبلی و حاکمیت هستیم.

تعلیم و تربیت اسلامی تنها یک هدف غایی دارد و آن عبارت است از رضوان‌الله. رضوان‌الله، بهترین و بالاترین ویژگی و درجه‌ای است که انسان می‌تواند آن را کسب کند و بالاتر از آن چیزی نیست. (حسینی زاده ۱۳۹۹: ۷۶) منظور از اهداف واسطه‌ای یک سری غایت‌های کلی هستند که برای تبدیل شدن به رفتارهای جزئی باید مشخص‌تر شوند این اهداف نسبت به هدف نهایی، وسعت و محدوده کمتری دارند و حد واسطه بین هدف نهایی و اهداف رفتاری و جزئی هستند (اعرافی و همکاران ۱۳۹۶: ۳۵) صحت، قوت و نظافت (شأن جسمی)، تفکر و تعقل (شأن فکری)، تزکیه و تهذیب (شأن اخلاقی)، اقامه قسط (شأن اقتصادی)، تعاون (شأن اجتماعی)، استقلال و عزت جامعه‌ی اسلامی (شأن سیاسی) جزو اهداف واسطه‌ای تربیت می‌باشند (باقری، ۱۳۹۳، ج ۱: ۷۵) هدف‌های واسطه‌ای مسیر حرکت انسان را تا حدی مشخص‌تر و روشن‌تر می‌کنند و مجموعه‌ای را تشکیل می‌دهند که از به هم پیوستن آن‌ها پیکره‌ی هدف نهایی ساخته می‌شود.

عناوینی در قرآن کریم و روایات مطرح شده که ناظر به اهداف تربیت نفس و تزکیه روح است. البته این اهداف هم‌سطح نیستند. برخی مقدمه برای برخی دیگر است و به تعبیر دیگر بعضی اهداف متوسط هستند و بعضی اهداف عالی. مثلاً هدف از عبادت و بندگی تحصیل تقواست: «و اعبدوا ربکم... لعلکم تتقون» و هدف از تقوا فلاح و رستگاری است: «و اتقوا الله لعلکم تفلحون» چنان‌که هدف از اقامه نماز یاد خداوند است: «اقم الصلوة لذكری» و هدف از یاد خداوند آرامش قلب و طمأنینه روح است: «الا بذكر الله تطمئن القلوب» و هرگاه انسان به مقام اطمینان نفس دست پیدا کند، به مقام رضای حق و قرب پروردگار نائل می‌شود: «یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه».

انسان برای رسیدن به هدف نهایی زندگی نیازمند دستور و راهکار است و آن نوع تربیتی می‌تواند در تأمین این زیرساخت مهم باشد که همه‌جانبه و کامل بوده و تمام ابعاد وجودی وی را مدنظر قرار دهد. اینکه بعضی جوامع و یا برخی افراد تعبیرشان از تربیت فقط رشد در زمینه ّی اخلاقی و یا زمینه عقلانی و یا... است در اشتباه هستند؛ چراکه یا با تربیت و ابعاد آن آشنا نیستند و یا اینکه آگاهانه فقط قصد رشد در یک یا دو بعد را دارند. لذا برای خروج از این اشتباه‌ها لازم است

دستورالعمل جامع و همه‌جانبه‌ای در اختیار داشت در چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی بیانیه‌ای توسط مقام معظم رهبری صادر گردید که ضمن تبیین دستاوردهای شگرف چهار دهه‌ی انقلاب توصیه‌هایی را به‌منظور جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ ارائه فرمودند. از آنجایی که خطاب این بیانیه ملت ایران و به‌ویژه جوانان است؛ در این تحقیق به ارائه مدلی برای تربیت نسل Z با تکیه بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی می‌پردازیم.

سؤال تحقیق

چگونه می‌توان با تکیه بر ویژگی‌های نسلی نسل Z به ارائه الگویی تربیتی متناسب با مندرجات گام دولت انقلاب اقدام کرد؟

۱- مبانی نظری تحقیق

۱-۱- تعریف مفاهیم و اصطلاحات تحقیق

تحولات نسلی و نسل‌ها

هر نسل دارای دیدگاه‌ها و انتظارات منحصر به فرد، هنجارهای فرهنگی محل کار و الگوهای یادگیری و به اشتراک گذاری دانش است. همه این عوامل به شکاف نسلی کمک می‌کند. شکاف نسلی یک چالش همیشگی برای کارفرمایان است که مسئول جذب، نظارت، ایجاد انگیزه و حفظ نسل‌های جدید هستند (جامعه مدیریت منابع انسانی، ۲۰۱۶). پر کردن شکاف نسلی در کلاس کاردرمانی نیز موضوعی رایج در آموزش عالی است، زیرا اکثر اعضای هیئت علمی فعلی کاردرمانی در سراسر ایالات متحده به دوران بازنشستگی نزدیک می‌شوند و ممکن است با دیدگاه‌های متفاوتی شناسایی شوند (انجمن کاردرمانی آمریکا، ۲۰۲۰).

تعداد روزافزون افرادی که پس از جنگ جهانی و قبل از سال ۱۹۶۰ به دنیا آمدند، نسل بیبی بومرها (پرنوزادها) را ایجاد کردند. این گروه سنی مشکلات قابل توجهی برای یافتن جایگاه خود در دنیای جدید و روزافزون دیجیتالی شده و احساس این تغییرات به عنوان از دست دادن امنیت و پیش‌بینی پذیری دارند. افرادی که تقریباً بین سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۷۹ متولد شده‌اند، نسل X نامیده می‌شوند. در دوران نوجوانی، ماشین تحریر دستی با رایانه جایگزین شده است و آن‌ها باید با این

واقعیت روبرو می‌شدند که کار دستی به آرامی کاهش می‌یابد و با پیشرفت‌های فناوری جایگزین می‌شود. نسل Y یا هزاره^۱ در دنیای دیجیتالی متولد شد (والاس^۲، ۲۰۱۶).

ایمنی محل کار که از داستان‌های پدربزرگ و مادربزرگشان شناخته می‌شود، برای آن‌ها اهمیت چندانی ندارد و حجم وسیع فرصت‌ها مخالف میل آن‌ها برای ثبات است. آن‌ها اولین نسلی هستند که ارتباطاتشان به دنیای آنلاین منتقل شد و برای حفظ ارتباط اجتماعی باید تصویری مطلوب در رسانه‌های اجتماعی بسازند. نسل Z پس از سال ۲۰۰۰ متولد شد و ۹۹ درصد آن‌ها از گوشی‌های هوشمند استفاده می‌کنند. ۸۹ درصد از نوجوانان ۱۵ ساله دارای پروفایل‌های رسانه‌های اجتماعی هستند و طرفدار مصرف و تجربه فوری هستند (اوتز و تانیس و ورمیولین^۳، ۲۰۱۲).

در برخی از محیط‌های محل کار، چهار یا چند نسل به کار می‌روند. درحالی‌که بسیاری از سنت‌گرایان (متولدین قبل از سال ۱۹۴۶) دیگر فعالانه کار نمی‌کنند، ممکن است مؤسساتی با فرهنگ عمیق وجود داشته باشند که همچنان کارمندی از این نسل داشته باشند. بیبی بومری‌ها (متولدین بین ۱۹۴۶-۱۹۶۴) ممکن است در آستانه بازنشستگی باشند یا اغلب نقش‌های رهبری مربوطه را به‌عنوان کارمند داشته باشند. اعضای نسل X (متولد سال‌های ۱۹۶۵ تا ۱۹۸۰) ممکن است کارمندان ارشد یک سازمان باشند یا نقش مهمی در طرح جانشین‌پروری‌هایی داشته باشند که در حال بازنشستگی هستند. جوان‌ترین نسل‌های نیروی کار شامل نسل Y (متولد بین سال‌های ۱۹۸۱ و ۲۰۰۱) و نسل Z (متولدین پس از ۲۰۰۱) هستند (مرکز تحقیقاتی پیو، ۲۰۱۹). توجه داشته باشید که منابع مختلف ممکن است بازه‌های زمانی کمی متفاوت داشته باشند که سال‌های تولد (معمولاً یک چرخه ۱۵ ساله) را برای هر نسل تعریف می‌کنند (دیلویس و سیلور^۴، ۲۰۲۱).

هزاره‌ها (نسل Y) و جمعیت نسل Z به سرعت تأثیر قابل توجهی بر نیروی کار حال و آینده در ایالات متحده می‌گذارند. انتظار می‌رود طی ۲ سال آینده ۵۰ درصد نیروی کار را افراد هزاره تشکیل دهند. طبق گزارش اداره آمار کار ایالات متحده (۲۰۱۵) این میزان تا سال ۲۰۳۰ به ۷۵ درصد افزایش خواهد یافت. سرشماری ایالات متحده نشان می‌دهد که در ۲ سال آینده، اعضای نسل Z ۲۰٪ از

^۱ Millennials

^۲ Wallace

^۳ Utz, S., Tanis, M., & Vermeulen

^۴ DeJuliis and Saylor

نیروی کار ایالات متحده را تشکیل خواهند داد. با توجه به اداره آمار کار ایالات متحده (۲۰۱۵)، اعضای نسل‌های Y و Z تا سال ۲۰۲۴ بیش از ۵۰٪ از نیروی کار را تشکیل خواهند داد. با هر نسل جدید خواسته‌های جدیدی برای جامعه به وجود می‌آید، نه اینکه انتظارات جدیدی از دانشگاهیان و کارفرمایان در نیروی کار ذکر کنیم.

در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان، نسل‌های مختلف را به شیوه زیر تقسیم‌بندی کرد؛

سنت‌گرایان^۱

قدیمی‌ترین نسل زنده سنت‌گرایان هستند که بین سال‌های ۱۹۲۲ و ۱۹۴۵ متولد شدند. چرخه زندگی آن‌ها نشان از لحظات آستانه‌ای دارد که آمریکا را به عصر ابرقدرت مدرنش رساند. آن‌ها در زمان چالش‌برانگیزی با تجربیات زندگی از جمله جنگ جهانی دوم بزرگ شدند. بلا تکلیفی اقتصادی و سیاسی که آن‌ها تجربه کردند، آن‌ها را به سخت‌کوشی، محافظه‌کار مالی و محتاط سوق داد. وفاداری سازمانی یک امر اساسی است و آن‌ها با این فرض پیشرفت کرده‌اند که ارشدیت برای پیشرفت در حرفه مهم است. آن‌ها خیلی ریسک‌پذیر نیستند و به اقتدار و سخت‌کوشی احترام می‌گذارند. این امر منجر به سبک فرماندهی و کنترل رهبری می‌شود. این نسل قوانینی را وضع کرده و از آن‌ها پیروی می‌کند (بیکمن، ۲۰۱۱).

بیبی بومرها^۲

بیبی بومرها به عنوان افرادی خوب در روابط توصیف شده‌اند، آن‌ها به حق دیگران احترام می‌گذارند و به‌سادگی در مورد اشتباهات یا مشکلات دیگران قضاوت نمی‌کنند. اقتدار و سلسله‌مراتب در محل کار و وفادار به شرکت. آن‌ها انتظار دارند که شرکت به دلیل حق امتیاز خود پاداش ارتقاء و وفاداری را بدهد. تقریباً ۵۰٪ از بیبی بومرها به مدت ۱۱ سال در یک شرکت کار می‌کنند. (یانگ هنگ^۳ و یزدانی فرد، ۲۰۱۳). هنگام برقراری ارتباط با بیبی بومر در مکالمه، باید بیشتر ارتباطی باشد. آن‌ها تمایل دارند که شاهد نتایج روابط و کسب و کار به صورت درهم‌تنیده باشند. به عنوان مثال، آن‌ها در مورد علایق متقابل می‌پرسند، مانند اینکه پسران او چگونه در دانشگاه خوب عمل می‌کنند. با دریافت موضوع دیگر، مکالمه را مشارکتی کنید و پیام را به چشم‌انداز،

^۱ Traditionalist.

^۲ Baby Boomers

^۳ Yong Heng

مأموریت و ارزش‌های تیم یا فردی پیوند دهید. (مورفی و رینز، ۲۰۱۷). پیام‌هایی برای ایجاد انگیزه و برقراری ارتباط با بیبی بومرها به آن‌ها می‌گوید که آن‌ها نقش مهمی در شرکت دارند، شرکت سهم آن‌ها را تشخیص می‌دهد و از دیدگاه آن‌ها برای برخی موارد می‌پرسد. (واتکینز^۱، ۲۰۱۳).

نسل X

نسل X اهمیت تعادل بین کار و زندگی را می‌داند (جنکینز^۲ ۲۰۰۷ و کارپ و همکاران^۳ ۲۰۰۲). نسل X بسیار بی‌صبر هستند، آن‌ها حاضر نیستند منتظر ترفیع یا افزایش حقوق خود باشند و انتظار دارند فوراً پاداش دریافت کنند. بعد از اینکه کار خوبی انجام دادند. آن‌ها فرض می‌کنند هر شغلی موقت، کوتاه‌مدت است و برای هیچ شرکتی سلطنتی نیست. (آدام^۴ ۲۰۰۰). ۵۱٫۸٪ از نسل X فقط برای ۱-۵ سال کار می‌کنند (فجستل و برایتز، ۲۰۰۸).

هنگام برقراری ارتباط با نسل X، سعی کنید وقت آن شخص را با مستقیم و صریح بودن تلف نکنید. ارسال یک ایمیل یا گذاشتن یک پست صوتی که به‌وضوح در مورد موضوع بیان می‌کند و جمله را ساده می‌کند، این روشی است که در خدمت نسل X است. (واتکینز^۱ ۲۰۱۳).

نسل Y

نسل Y تحت تأثیر زیاده‌روی‌های والدین، رایانه‌ها و پیشرفت‌های فن آوری چشمگیر است. یکی از ویژگی‌های اصلی این نسل راحتی آن‌ها با فناوری و خوبی در آن است (کریستین^۳، ۲۰۱۲ و نیمیک^۴، ۲۰۰۰). نسل Y ممکن است در استفاده از اینترنت برای ارسال اطلاعات محرمانه با آگاهی کمی از پیامدهای قانونی یا مسائل حساس، نگرش معمولی‌تری داشته باشد. اگرچه، نسل Y در برقراری ارتباط از طریق تعامل الکترونیکی خوب هستند، اما فاقد مهارت برای برقراری ارتباط چهره به چهره هستند (فجستل و برایتز، ۲۰۰۸). نسل Y شبیه به نسل X هستند؛ زیرا برای شرکت سلطنتی نیستند. از آنجایی که نسل Y هنوز جوان هستند، مسئولیت آن‌ها به‌اندازه نسل Y سنگین نیست. آن‌ها شغل را همان‌طور که دوست دارند تغییر می‌دهند و نیازی به جستجوی مشاغل ندارند که درآمد ثابتی دارند. (گورسوی و همکاران^۴ ۲۰۰۷).

نسل Z

^۱ Watkins

^۲ Jenkins and Karp

^۳ Kersten

^۴ Niemiec

نسل Z، متشکل از افرادی که از سال ۲۰۰۰ به دنیا آمده‌اند، به‌عنوان فرزندان اینترنت، نسل دیجیتال، نسل رسانه، نسل داد کام^۱، نسل دائماً آنلاین^۲ نیز نامیده می‌شوند (لویکی، ۲۰۱۰). نسل Z که به‌عنوان «نسل شبکه» و «بومی‌های دیجیتال» نیز شناخته می‌شود، برای محققان در خصوص ویژگی‌های آن که ناشی از تغییرات ایجادشده در زندگی روزمره توسط فناوری‌های جدید است، مورد توجه ویژه‌ای است. این گروه بسته به ویژگی‌های جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند، به‌شدت در برابر چندین خطر اقتصادی و اجتماعی آسیب‌پذیر است (نوگوسکا و سرافلمویچ، ۲۰۱۸).

معمولی‌ترین ویژگی‌های نسل Z عبارت‌اند از: اعتماد به نفس، آزادی، فردگرایی، اعتیاد به فناوری و سرعت (استوجانوا و همکاران^۳، ۲۰۱۵). ارزیابی‌های انجام‌شده در مورد نسل Z نمی‌تواند فراتر از حدس و گمان باشد، زیرا آن‌ها زیر سن این ارزیابی‌ها هستند، شخصیت‌های آن‌ها بالغ نشده‌اند و معلوم نیست چه اتفاقاتی ممکن است در سال‌های آینده روی آن‌ها تأثیر بگذارد. آن‌ها از بدو تولد به دستگاه‌های فناوری مجهز شده‌اند و از این رو، توسعه فناوری متمایزترین ویژگی نسل Z است. اپلیکیشن‌ها، بازی‌ها و دستگاه‌های تلفن همراه بخش بسیار حیاتی زندگی آن‌ها هستند. تخمین زده می‌شود که رسانه‌های اجتماعی تأثیراتی بر روی اعضای نسل Z ایجاد کرده و باعث اعتیاد شوند. اعضای این نسل که به هر نوع اطلاعاتی در اینترنت نیاز دارند، دسترسی پیدا می‌کنند، قرار است متصل‌ترین نسلی باشند که تا به حال به دنیا آمده‌اند. این نسل که می‌خواهد هر چیزی فوراً اتفاق بیفتد، به دلیل تأثیر ایجادشده توسط پیشرفت فناوری، دقیقاً مانند نسل Y بی‌صبر است (کوکلوکوا و کوباتوا^۴، ۲۰۱۳). دامنه توجه آن‌ها بسیار کوتاه است. یکی از ویژگی‌های مثبتی که فناوری اینترنت به این نسل کمک می‌کند، این است که می‌توانند هم‌زمان به بیش از یک موضوع علاقه‌مند شوند. Z ها فعالیت‌ها و بازی‌هایی را دوست دارند که به خلاقیت اجازه می‌دهند. متمایزترین ویژگی‌های آن‌ها اجتماعی شدن از طریق اینترنت، مصرف سریع، تعامل، کارایی، بازی‌سازی و لذت فوری است. برخلاف نسل Y، انتظار می‌رود که آن‌ها به لطف فناوری پیشرفته با استانداردهای زندگی بهتر، طولانی‌تر و ثروتمندتر از نسل‌های قبلی زندگی کنند (استوجانوا و همکاران^۵، ۲۰۱۵).

^۱ com Generation

^۲ Instant Online

^۳ Novkovska and Serafimovic

^۴ Stojanova et al

^۵ Kubátová و Kukulková

پیش‌بینی می‌شود که نسل Z تغییراتی اساسی در نیروی کار آینده ایجاد کند. تا پایان این دهه، مکان‌های کاری قرار است از تفاوت‌های مختلف استفاده کنند تا از مزایای متمایز این نسل برای سطوح بهره‌وری و چهره‌های سازمان‌ها در سراسر جهان استفاده کنند؛ بنابراین، زمان آن فرا رسیده است که سازمان‌ها باید تمرکز خود را بر روی چگونگی سازگاری (یک بار دیگر) محل کار با این نسل جدید متمرکز کنند. اولین نسلی که در عصر گوشی‌های هوشمند بزرگ شد و به احتمال زیاد زمانی را بدون رسانه‌های اجتماعی به یاد نمی‌آورد. با چنین تنوعی در سبک زندگی و انتخاب آن‌ها، بررسی ترجیحات آن‌ها و نگاهی به آنچه آن‌ها از یک سازمان در رابطه با شغل انتظار دارند بسیار مهم است (آگاروال و واکلا، ۲۰۱۸).

۲-۱ پیشینه تحقیق

مطالعات مختلفی در ارتباط با تعلیم و تربیت مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی انجام شده است؛

میرسپاسی، رضا علیزاده و دانش فرد (۱۴۰۲)، با عنوان؛ ارائه مدلی برای توسعه منابع انسانی بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب: یک پژوهش کیفی اشاره کرد که به ارائه مدلی برای توسعه منابع انسانی بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب است. برای این منظور از رویکرد پژوهش کیفی و روش تحلیل محتوای مصاحبه‌ها و متن بیانیه گام دوم استفاده شده است. بر اساس یافته‌های در محور ابعاد، ۳ بعد اساسی (فرد، سازمان، جامعه)، در بعد مؤلفه‌ها ۱۶ مؤلفه اصلی (توانمندسازی، برنامه‌ریزی شغلی، نیازها، انگیزه‌ها، نیازسنجی، هدف‌گذاری، طراحی آموزش، نظام اطلاعات و ارتباطات، حفظ و نگهداری، گزینش و به کارگیری، محتوای آموزش‌ها، اجرای برنامه‌ها، ارزشیابی، فرهنگ، ارزش‌ها و الزامات جامعه/سازمان) و در بعد شاخص‌ها نیز ۹ شاخص اساسی (رشد همه‌جانبه، مدیریت صحیح ظرفیت‌های مادی معنوی کشور، تأکید بر آرمان‌های انقلاب، عدالت محوری، فساد ستیزی، پژوهش محوری و علم محوری، هماهنگی و انسجام اقدامات و سیاست‌ها، مشارکت و همکاری و واقع‌بینی) برای مدل توسعه منابع انسانی مبتنی بر بیانیه گام دوم مورد شناسایی قرار گرفت.

علی نژاد و علی‌زاده و قاسمی و توتون نژاد (۱۴۰۱)، در تحقیقی با عنوان، مبانی تعلیم و تربیت انقلاب اسلامی در زمینه بازتولید قدرت نرم با تأکید بر بیانیه گام دوم، اظهار می‌دارند که انقلاب

^۱ Agarwal, and Vaghela,

اسلامی ایران هرچند در نگاه اول یک انقلاب سیاسی و اجتماعی به شمار می‌رود، اما بررسی عمیق‌تر ابعاد آن نشان‌دهنده وجوه تربیتی قابل توجهی است که هم در عرصه داخلی و هم در عرصه بین‌المللی آثار زیادی بر جای گذاشته است. وجه جدیدی که می‌توان به آن اشاره نمود، نقش قابل توجهی در بازتولید قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران نیز خواهد داشت. علاوه بر این، طرح بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی که اهمیت خاصی برای مسئله تعلیم و تربیت در نظر گرفته است، به‌وضوح نشان‌دهنده، پیوستگی تعلیم و تربیت و افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران است. بر همین اساس پژوهش حاضر به این مسئله پرداخته است که مبانی تعلیم و تربیت انقلاب اسلامی در زمینه بازتولید قدرت نرم با تأکید بر بیانیه گام دوم شامل چه مواردی است؟ پاسخی که می‌توان ارائه نمود این است که خصوصیات کرامت و اخلاق‌مداری، استکبارستیزی، استقلال و خوداتکایی، نفی استعمار، تربیت سیاسی بر مبنای مردم‌سالاری دینی به‌عنوان وجوه مبانی تعلیم و تربیت انقلاب اسلامی بر مبنای بیانیه گام دوم محسوب می‌شوند که از توان تولید قدرت نرم نیز برخوردار هستند. روش مورد استفاده در پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی و با گردآوری مطالب از بیانات امام خمینی (ره)، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، آراء آنان در کتب مختلف و بررسی بیانیه گام دوم صورت گرفته است.

میرزایی (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان، بررسی شایستگی‌های معنوی و اخلاقی معلم در جهت رشد سواد تربیتی با مروری بر فصل دوم بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، اظهار می‌دارند که در بیانیه گام دوم انقلاب به مؤلفه‌های معنوی و اخلاقی همچون: اخلاص، ایمان، توکل به خدا، مشارکت مردمی، خیرخواهی، شجاعت، تواضع، اعتماد به نفس، گذشت، کمک‌رسانی، نیکوکاری، وفاداری، حفظ آبرو، ارتقای شناخت اخلاقی، مدیریت جهادی، افزایش عیار معنویت و اخلاق، برادری و ایثار، فداکاری، پاکی و صداقت، یکرنگی و همدلی، همگرایی، پرسشگری، حفظ کرامت اجتماعی، عدم افراطی‌گری، روحیه صبر و تحمل در زندگی اجتماعی، عزت نفس گروهی، ترویج اخلاق و منطق اخلاق جمعی، جوانمردی، روحیه اعتدال‌گرایی، عقلانیت، استکبارستیزی، صداقت، عزت و اقتدار، روحیه انقلابی، آرمان‌خواهی، خودسازی معنوی و اخلاقی، خودباوری، مقابله با استحاله فرهنگی و اخلاقی دشمن، تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها، زایش قوه تفکر، بصیرت، تحلیل‌گری و استدلال منطقی اشاره شده که قطعاً دستیابی به این شایستگی‌ها، می‌تواند سطح سواد تربیتی معلم را

ارتقاء دهند. همچنین مشخص شد که الگوبرداری معنوی و اخلاقی از آموزه‌های دینی، بهترین مسیر برای رشد و تعالی معنوی و اخلاقی معلمان است.

منظری توکلی کهنوجی، (۱۴۰۰)، در تحقیقی با عنوان، تبیین اهداف تربیتی بیانیه گام دوم انقلاب، نتایج حاصل از پژوهش حاضر، نشان می‌دهد که اهداف تربیتی ساحت اجتماعی-سیاسی بسامد بسیار بالایی را به خود اختصاص داده‌اند. تبیین اهداف در این ساحت، تعهد افراد را در فعالیت‌های سیاسی-اجتماعی تقویت می‌کند و باعث نقش‌آفرینی و درنهایت کسب اعتبار بیشتر برای جامعه ایران اسلامی در جوامع بین‌المللی می‌گردد. اهداف ساحت تربیتی اعتقادی، عبادی و اخلاقی دومین بسامد را به خود اختصاص داده‌اند و این بدین معنا است که اگر تمام شرایط نقش‌آفرینی مهیا باشد ولی نسبت به اهداف ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی کوتاهی شود، نمی‌توان به هدف نهایی تربیت که همان رضوان الهی است، نائل آمد. بسامد اهداف ساحت اقتصادی و حرفه‌ای با ساحت علمی و فناوری قرابت بیشتری دارد که بیانگر ارتباط نزدیک این ساحت با یکدیگر است، چراکه پیرو تجهیز و تقویت زیرساخت‌های علمی و فناوری، ساحت اقتصادی و حرفه‌ای رونق پیدا می‌کند و کمترین بسامد مربوط به ساحت‌های زیبایی‌شناختی و هنری و زیستی -بدنی است که بیانگر این مهم است که چنانچه در یک جامعه بشری دستورالعمل‌های جامع و کافی برای تقویت و توسعه سایر ساحت وجود داشته باشد و زمینه‌های استقرار و پیاده‌سازی دستورالعمل‌ها وجود داشته باشد، خودبه‌خود ساحت‌های هنری و زیبایی‌شناختی و زیستی -بدنی توسعه می‌یابند و زمینه‌های نشاط و امیدبخشی و توجه به ظرفیت‌های انسانی محقق می‌گردد.

فاطمی (۱۳۹۹)، در تحقیقی با عنوان، چگونگی تربیت نسل انقلابی بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب از منظر مقام معظم رهبری، اظهار می‌دارند که از منظر مقام معظم رهبری به‌مثابه یک متفکر و اندیشمند اسلامی، هدف نهایی انقلاب اسلامی رسیدن به تمدن اسلامی است که بر چهار رکن دین، عقلانیت، علم و اخلاق بنا شده است و برای تحقق آن بایستی مراحل خودسازی و جامعه‌سازی پشت سر گذاشته شود. اولین نهاد در جامعه خانواده است و تربیت نسل در بستر خانواده شکل می‌گیرد. در تربیت فرزندان مهم‌ترین نقش از آن مادران است و مادران با تربیت صحیح می‌توانند در مسیر تحقق اهداف انقلاب و جامعه اسلامی پیش‌قدم باشند. بعد از مادران نوبت به آموزش و پرورش و مساجد می‌رسد که نقش بسیار مهمی در تحقق تمدن نوین اسلامی دارند. مقام

معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب توصیه‌هایی در عرصه‌های علمی، اقتصادی و اخلاقی به جوانان داشته‌اند که با رعایت آن‌ها رسیدن به تمدن نوین اسلامی آسان می‌شود. بررسی ادبیات تحقیق و نیز کارهای انجام‌شده در زمینه گام دوم انقلاب و تعلیم و تربیت اسلامی نشان می‌دهد که تحقیقات انجام‌شده جنبه کلی دارند و به امور تربیتی بیانیه گام دوم انقلاب پرداخته‌اند؛ اما در تحقیق فعلی به صورت اختصاصی به نسل Z و شکاف نسلی آن‌ها با ارزش‌های اسلامی در قالب گام دوم انقلاب پرداخته می‌شود.

۳-۱ مبانی نظری

دیدگاه‌های مربوط به شکاف نسلی در ایران

درباره وجود یا عدم شکاف نسلی در ایران و عوامل مؤثر بر آن دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد. این دیدگاه‌ها را می‌توان در چهار دسته تقسیم کرد:

۱- دیدگاه اول: عده‌ای از متفکران اجتماعی معتقدند در ایران شکاف نسلی وجود دارد و به تدریج شدیدتر هم می‌شود (آقا جاری، ۱۳۸۲؛ فیرحی، ۱۳۸۲؛ قادری، ۱۳۸۲ و سریع القلم، ۱۳۸۲). معتقدان به شکاف نسلی به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- بدبین به شکاف نسلی؛

۲- خوش‌بین به شکاف نسلی.

دسته اول، متأثر از ارزش‌های انقلاب‌اند و این شکاف را موجب بحران هویت و گسست جوانان از تاریخ و فرهنگ دینی و ملی خودی ارزیابی می‌کنند و دسته دوم، این شکاف را تحول اساسی و لازم برای جامعه رو به سوی آینده می‌دانند.

۲- دیدگاه دوم: دیدگاه کسانی که به تفاوت نسلی و نه شکاف یا گسست نسلی قائل‌اند. برخی از نظریه‌پردازان روانشناس و نیز برخی از متفکران اجتماعی و محققان را می‌توان در این زمره قرار داد. دسته اول، معتقدند تفاوت نسل‌ها، پدیده‌ای بیولوژیک است و دسته دوم، معتقدند اگرچه میان نسل جوان با سایر نسل‌ها تفاوت‌هایی وجود دارد، اما از آن نمی‌توان افاده شکاف یا گسست نسلی کرد. به هر حال هر دو دسته، اصطلاح تفاوت نسلی را به کار می‌برند و نه شکاف نسلی را (رازقی- نصرآباد و فلاح نژاد، ۱۳۹۷: ۱۲).

۳-دیدگاه سوم: دیدگاه کسانی است که مسئله اصلی را گسست فرهنگی می‌دانند نه گسست نسلی. در این باره گفته شد که شکاف نسلی نه یک مسئله اجتماعی، بلکه مسئله‌ای بیولوژیک و ناشی از اقتضای سنی است؛ اما در عوض، گسست فرهنگی وجود دارد که بر اساس آن اختلاف بین نسل‌ها نیز توضیح داده می‌شود. از این نظر، در شرایط گسست فرهنگی، جامعه نه بر اساس سن، بلکه بر اساس دو نوع رویکرد سنتی و جدید به دو گروه تقسیم می‌شود و در هر گروه پیر و جوان در کنار هم قرار دارند. شاید دلیل کثرت بیشتر جوانان در یکی از این گروه‌ها، توأم شدن گسست فرهنگی و گسست نسلی باشد (سلیمان‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۱).

۴-دیدگاه چهارم: عده‌ای از متفکران اجتماعی با بیم و امید به پدیده شکاف نسلی نظر دارند و معتقدند شرایط فعلی اگر درست مدیریت نشود، پتانسیل گسترش تفاوت نسلی تا سر حد شکاف نسلی را دارد. این متفکران با توجه به شرایط انقلاب در ایران و مشکل نسل انقلابی در پافشاری بر ارزش‌ها و نیز انعطاف‌پذیری آنان نسبت به تحولات جدید، معتقدند چنانچه این انعطاف‌پذیری تداوم یابد، پدیده گسست نسلی اتفاق خواهد افتاد. این گروه نمی‌توانند به وجود یا عدم قطعی شکاف یا گسست نسلی رأی دهند، اما با تناظر شرایط ایران و انقلاب‌های اجتماعی دیگر احتمال وقوع شکاف نسلی را در شرایط تداوم انعطاف‌ناپذیری حاکمان و نسل انقلاب می‌دهند (رستگار و گلشنی خجسته، ۱۳۹۵: ۲۵).

۲-ویژگی‌ها و مشخصات نسل Z

۲-۱ مشخصات مهارتی نسل Z

اگرچه تحقیقات در مورد نسل Z هنوز در حال تکامل است، ادبیات حرفه‌ای به وضوح عوامل شکل‌دهنده این نسل را نشان می‌دهد. مک کریندل^۱ (۲۰۱۴) به هفت عامل اصلی اشاره کرد: تغییرات جمعیتی و امید به زندگی، فرهنگ فراوانی جهانی، فناوری که این نسل با آن بزرگ شد، نیازهای اطلاعاتی، وسایل آموزش و یادگیری و تغییر به دوستان شبکه آنلاین.

نسل Z به عنوان نسل جدید یادگیرنده تعریف می‌شود. پرنسکی^۲ (۲۰۲۱) آن‌ها را به عنوان «بومیان دیجیتال» تعریف کرد، زیرا آن‌ها اطلاعات را به طور اساسی متفاوت از پیشینیان خود می‌اندیشند و پردازش می‌کنند، به زبان دیجیتالی روان و به عنوان زبان مادری خود صحبت می‌کنند. تحقیقات

^۱ McCrindle

^۲ Prensky

انجام شده در مؤسسه Mofet در خاورمیانه (ران^۱ و همکاران، ۲۰۱۹)، بر اساس مطالعات بین‌المللی (کارتر، ۲۰۱۸؛ ترنر، ۲۰۱۵) ویژگی‌های این نسل را به‌عنوان یادگیرندگان با توانایی‌های واکنش سریع، مشتاق تعامل مداوم و فوری تعریف کرد. آن‌ها خود را متخصصانی می‌دانند که دارای مهارت‌های فناورانه هستند، انتظارات بالایی از فناوری دارند، تمایل به یادگیری مستقل دارند و در یک محیط دیجیتال و مجازی احساس راحتی می‌کنند. نسل Z با رفتاری که نوآوری و تغییرات سریع را تقویت می‌کند مشخص می‌شود و درواقع انتظار دارد که تأثیر قابل توجهی بر نسل‌های قبلی نیز داشته باشد و بر کل جهان تأثیر بگذارد. این نسلی است که به تنوع اجتماعی احترام می‌گذارد، راه واحدی برای خود بودن ندارد و درواقع به دنبال اصالت است (فرانسیس و هوفل^۲، ۲۰۱۶). قدرت نسل Z ویژگی‌های صراحت، نجابت، شوخ‌طبعی و قضاوت کننده بودن را برجسته می‌کند. بااین‌وجود، این نسلی است که با بلوغ دیررس و ادامه زندگی با والدین تا سنین پایین مشخص می‌شود. دیدگاه آن نسبت به مسئولیت شخصی اساساً با نسل‌های قبلی متفاوت است (مک کریندل، ۲۰۱۴)، یکی از نشانه‌های آن سن ازدواج است که دیرتر و دیرتر می‌شود.

۲-۲ نسل Z در دنیای کار

نسل Z در حال پیوستن به سه نسل در دنیای کار است: بچه‌های پررونق (۱۹۴۵-۱۹۶۵)، نسل X (۱۹۶۵-۱۹۸۰) و نسل Y (۱۹۸۰-۱۹۹۵). تحقیقات پیرامون موضوع دنیای کار و نسل Z تنها در سال‌های اخیر توسعه یافته است و هنوز در حال تثبیت است. نسل Z با تعدادی ویژگی وارد دنیای کار می‌شود که بر یکپارچگی و انتخاب‌های آن تأثیر می‌گذارد: تخصص فن‌آوری که به موفقیت آن اطمینان می‌دهد (سینگ^۳، ۲۰۱۴)، انعطاف‌پذیری، خلاقیت و میل به تجربه طیف وسیعی از مشاغل. این مؤلفه نیاز به تنوع باعث می‌شود که اولین نسلی باشد که انتظار تنوع قاطع در کار را داشته باشد (لانیر، ۲۰۱۷). کارکنان نسل Z به‌طور ذاتی با اهمیت و معنای وظایف انگیزه دارند (محمود و همکاران، ۲۰۲۰). چیلاکوری^۴ (۲۰۲۰) شش متغیر اساسی را شناسایی کرد که به کارکنان نسل Z امکان ورود سریع به سازمان‌ها را می‌دهد: کار ارزشمند، غیر تکراری، رفتار عملکرد همراه با بازخورد فوری، تعادل خانه/کار، ارتباط شخصی در کنار کار دیجیتالی با مدیران، درک سازمان‌ها

^۱ Ran

^۲ Francis, T., & Hoefel,

^۳ Singh

^۴ Chillakuri,

و کارهای بزرگ. تصویر و یادگیری و توسعه شخصی (چیلاکوری، ۲۰۲۰). تعادل خانه/کار مهم‌ترین ارزش برای کارمندان نسل Z است. در کنار اهمیت محیط کار، روابط و لذت است که کارکنان نسل Z به دنبال آن هستند (کرچمایر و فرانتیکو، ۲۰۲۰، ۱). این نسل حوصله‌ای برای انتظار جلسات بازخوردی که سازمان‌ها سالانه برگزار می‌کنند را ندارد، ۶۰٪ گزارش کردند که به بازخورد عملکرد هفتگی علاقه‌مند هستند که از نظر آن‌ها می‌تواند به صورت دیجیتالی از طریق ایمیل یا پیام واتس‌آپ نیز ارائه شود.

مطالعات انجام‌شده در طول کوید-۱۹ شکاف بین نسلی را در دنیای کار تشدید کرد. در این دوره عدم قطعیت، نیاز به ثبات و امنیت نسل X در مقایسه با نسل Z که این را مهم نمی‌دانند، اما لذت از کار برای آن‌ها مهم است مورد تأکید قرار گرفت (محمود و همکاران، ۲۰۲۱). کار مداوم از خانه یک مشکل است، کارمندان نسل Z زمانی که فقط از راه دور کار می‌کنند احساس بهره‌وری کمتری می‌کنند، یک مدل کار ترکیبی یک راه‌حل عالی است، زیرا این نسلی است که به تعامل اجتماعی در محل کار نیاز دارد (مک کریندل و فل^۲، ۲۰۲۰). در نتیجه، نسل Z در دنیای کار چالشی جدید برای مدیران و همچنین فرصتی برای سازمان‌ها است.

۲- روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی است. روش گردآوری اطلاعات با توجه به نوع تحقیق با مراجعه به منابع و مآخذ علمی شامل کتاب، مجله‌ها و نشریات ادواری موجود در کتابخانه‌ها و همچنین سایت‌های اینترنتی حاوی تحقیقات و مقالات علمی معتبر اطلاعات مورد نیاز تحقیق گردآوری خواهد شد. بعد از ارائه مستندات مربوطه، به ارائه الگویی در جهت دستیابی به تربیت نسل Z با تکیه بر محتویات بیانیه گام دوم انقلاب پرداختیم.

۳- یافته‌های پژوهش

۳-۱ ارزش‌های اسلامی انقلابی و تربیت نسلی

تمایز ارزش‌های اسلامی با ارزش‌های اسلامی انقلابی را باید در تفاوت نگاه این دو گفتمان در بعد سیاست و حکومت جستجو کرد. ارزش‌های اسلامی یا به تعبیری نرم و معیار دین اسلام در باب

^۱ Kirchmayer & Fraticova

^۲ McCrindle & Fell

اصول دین و فروع آن به جز بخش سیاست آن به نظر می‌رسد در دو گفتمان یادشده چندان تفاوتی باهم ندارد. تنها تفاوت در عرصه سیاست است که یکی را انقلابی و دیگری را محافظه کار می‌کند؛ با این توضیح در تبیین و توضیح ارزش‌های اسلامی انقلابی به آن بخش تمایز یافته این گفتمان نسبت به سایر گفتمان‌ها از اسلام یعنی سیاست می‌پردازیم؛ به عبارت دیگر، ارزش‌های اسلامی - انقلابی شامل آن ارزش‌هایی می‌شود که وجه ممیزه گفتمان «اسلام سیاسی» با سایر گفتمان‌های اسلامی در حوزه سیاست است. درواقع ارزش‌های اسلامی - انقلابی مبتنی بر گفتمان اسلام سیاسی فقاهتی مانند دو روی یک سکه هستند؛ هم انقلابی است و هم اسلامی. مقام معظم رهبری در خصوص ارزش‌های انقلابی از دیدگاه اسلامی اعتقاد دارند: ارزش‌های انقلابی از ارزش‌های اسلامی به هیچ وجه تفکیک پذیر نیست؛ این‌ها باهم یکی است. کسی نمی‌تواند بگوید من مسلمانم؛ اما انقلاب را قبول ندارم و یا بگویم من انقلابی هستم؛ اما اسلام را قبول ندارم! امروز زنده‌ترین تپش‌های انقلابی در اینجاست؛ بسیج کننده‌ترین نیروهای مردمی این انقلاب است درحالی که سرتاسر دنیا، انباشته از انقلاب‌های گوناگون است. پس انقلابی غیر اسلامی و اسلامی غیرانقلابی نداریم ارزش‌های انقلابی همان ارزش‌های اسلامی است (حدیث ولایت، ۱۳۶۸/۰۳/۲۳).

۳-۲ رویکرد اسلامی به تربیت ارزش‌ها

باتوجه به چالش اصلی رویکردهای رایج در تعامل بخشی به معرفت‌شناختی‌های عقل و دین و در نتیجه ناتوانی از ارائه الگویی جامع برای تربیت هماهنگ ارزش‌های دینی و عقلانی، در این بخش به تبیین رویکرد جامع اسلام به عقل و دین و ارائه الگوی هماهنگ تربیت دینی و عقلانی می‌پردازیم. ریشه تردید رویکردهای سکولار به رویکردهای دینی و سنتی، به دو امر برمی‌گردد: یکی ابهامات موجود در قلمرو تربیت دینی و اخلاقی و عدم تبیین درست مفاهیم دین و اخلاق و دیگری تردید در مسائلی همچون اثربخش بودن این رویکردها، توان ایجاد فهم عقلانی از دین، تناسب روش‌های آموزشی آن‌ها با علایق، نیازها و حقوق یادگیرندگان و سازگاری آن‌ها با نظریات علمی، فناوری‌های نوین و روش‌های جدید آموزشی. ازاین‌رو، تبیین درست رویکرد اسلام به عقل، دین، اخلاق و تربیت ارزش‌های دینی، عقلانی و اخلاقی از یک سو و تعیین نسبت آن با علم و فناوری از سوی دیگر، هموارکننده چالش رویکردهای رایج در تربیت هماهنگ ارزش‌های دینی، اخلاقی و عقلانی خواهد بود.

رویکرد اسلام به تربیت ارزش‌ها، رویکردی جامع است؛ اما نه جامع رویکردهای دیگر، بلکه جامع ارزش‌های انسانی. دین اسلام، تربیت عقلانی، اخلاقی و ارزشی را قابل جمع با تربیت دینی، بلکه یکی از راه‌های آن می‌داند. خردورزی از ارزش‌های بنیادین و نه نمادین تربیت اسلامی است. از این رو، منش‌پروری در این دین، به معنای ایمان کورکورانه به آموزه‌های عقل‌ستیز، پرداختن به اخلاق فردی و سپردن اداره زندگی به دست علم و عقل نیست.

رویکرد جامع اسلام به تربیت ارزش‌های دینی، مبتنی بر نوع نگرش او به رابط عقل و دین است. منزلت عقل در هندسه معرفتی اسلام بسیار فراتر از نگرش ابزاری رویکردهای رایج به عقل است. نسبت عقل و دین، نسبتی نیست که رویکردهای سکولار میان این دو برقرار کرده‌اند. در دنیای غرب، برون‌دادهای عقلی به اندازه‌ای در تخالف و بلکه تضاد با داده‌های به اصطلاح وحیانی دین مسیحیت قرار دارند که به هیچ‌روی امکان جمع میان آن‌ها نیست.

انسان مسیحی، آن‌گاه که به دنبال راه‌حلی برای این معضل می‌گشت، ایده تفکیک قلمرو عقل و وحی و به‌طور کلی علم و دین را طراحی کرد و بر اساس آن، قلمرو وحی و دین را ساحت «آخرت» و ارزش‌ها و قلمرو عقل و علم را ساحت «دنیا و دانش‌ها» قرارداد؛ هم دین پذیرفت که در قلمرو علم دخالت نکند و هم علم پذیرفت که احکام آخرتی صادر ننماید این در حالی است که در اندیشه اسلامی، هرگز تضادی میان عقل و شرع و علم و دین نبوده است تا ناچار به تفکیک قلمرو آن دو شویم.

دین اسلام، گزاره‌های عقل‌ستیز یا خنثی ندارد تا عنوان قدسی و تعبدی، توجیه‌گر آن‌ها باشد. تقدس و تعبد در این دین، بر مبنای عقلانیت و حکمت است. اصولاً واژگانی چون تعقل، تقدس و تعبد در اسلام، صرفاً اشتراک لفظی با ادیان دیگر دارد و رویکرد اسلامی به عقل و دین، دارای تفاوت ماهوی با رویکرد دینی به معنای رایج آن است. عقل در اسلام، یکی از منابع دینی و حجج الهی است و تربیت عقلانی قهراً، یکی از روش‌های تربیت اسلامی خواهد بود، نه مانع تحقق آن؛ چنان‌که تربیت قرآنی، معنوی، عرفانی و استفاده از روش‌های سنتی، مانند حفظ و تفسیر آیات الهی، به دلیل حاکمیت حکمت بر این کتاب، موجب تربیت عقلانی و شکوفایی ارزش‌های عقلی خواهد شد.

در اسلام، عقل مانند نقل، سخن گوی الهی بوده، تعبد به نقل، بر اساس تعقل است. عقل و نقل دو روی یک سکه‌اند. به فرمود امیر بیان، علیه افضل السلام: «عقل، رسول حق تعالی است.» (عبدالواحد الآمدی، غررالحکم، ۱۴۰۲؛ ۲۷۲) در این دین، فهم عقلی، مانند برداشت نقلی، داده الهی است، نه داشته بشری. برهان عقلی، نه تنها مزاحم با دین اسلام نیست که جزء آن و از ارکان اثباتی آن است. باز به فرموده امیرالمؤمنین (ع): «عقل، شریعت درونی و شریعت، عقل بیرونی است.» (فخرالدین الطریحی، مجمع البحرین، ج ۲، ص ۱۲۴۹).

فراورده‌های عقلی علوم نیز، اعم از تجربی و تجربیدی، درون هندسه معرفتی اسلام واقع می‌شوند و در کنار و همراه نقل، عهده‌دار ترسیم معارف این دین می‌گردند. پس اگر چالش و تعارضی تصور شود، میان علم و نقل است و هرگز میان علم و دین، تعارضی نخواهد بود. به‌طور کلی، در رویکرد اسلامی، علم اگر علم باشد، نه وهم و خیال و فرضیه محض، هرگز غیراسلامی نخواهد بود. علمی که کتاب تکوین الهی را ورق می‌زند و از اسرار و رموز آن پرده برمی‌دارد، ناگزیر اسلامی خواهد بود و معنا ندارد که به اسلامی و غیراسلامی تقسیم شود؛ چراکه علم صائب، تفسیر خلقت و فعل الهی است و تبیین کار خدا حتماً اسلامی است؛ گرچه فهمنده، این حقیقت را دریابد و خلقت خدا را طبیعت‌پندارد. (جوادی آملی، ۱۳۸۹: ۵۶).

چالش دیگر در تربیت ارزش‌های دینی، تعیین رابطه آن با تربیت اخلاقی و نیفتادن به دام اخلاق سکولار است. رابطه یا عدم رابطه تربیت دینی و اخلاقی و درواقع دین و اخلاق، بسته به مبانی است که هر مکتب و فلسفه اخلاقی، در تفسیر ارزش‌ها و احکام اخلاقی می‌پذیرد. (۷۸) گرچه سعادت، کمال، رستگاری و رفتار نیک، عناوینی‌اند که بسیاری از مکاتب اخلاقی به آن‌ها دعوت می‌کنند، اما نکته مهمی که در نسبت‌سنجی دین و اخلاق، تعیین‌کننده است، بیان مصداقی این مفاهیم است. (محمدتقی مصباح، ۱۳۸۸: ۱۹۷).

از منظر مکاتب مادی، صرفاً دستیابی به کمالات مادی و این جهانی، نقطه اوج ارزش‌های انسانی است و هرکدام، بنا بر اولویت‌بندی خود، ارزشی از ارزش‌های مادی را به‌عنوان کمال نهایی مطرح کرده‌اند. (۸۰) بنابراین، نظام‌های اخلاقی مادی که بر مبانی مادی، همچون اصالت لذت، اصالت سودگرایی، اصالت وجدان و اصالت جامعه بنا شده‌اند، هیچ توقفی بر دین ندارند؛ اما بر اساس جهان‌بینی دینی، قرب به خداوند و دستیابی به کمالات مادی و معنوی و دنیوی و اخروی، کمال

نهایی و حقیقی انسان است. دین است که احکام و بایده‌نبایدهای لازم را برای رسیدن به سعادت اخروی و معنوی بیان می‌کند.

تفسیر معنوی کمال و هدف، منوط به پذیرش دوبعدی بودن انسان، محوریت روح در او و اصل اعتقاد به مبدأ و معاد و جهان دیگر است. پذیرنده زندگی در جهان دیگر، ناگزیر محور استمرار اخلاقی را به دین پیوند می‌زند. پس دینی بودن اخلاق و رابطه تربیت دینی و اخلاقی، به جهان‌بینی یک مکتب و رویکرد او به انسان و جهان بستگی دارد.

از آنجا که ارزش‌های اخلاقی، از رابطه بین افعال اختیاری و کمال نهایی حاصل از آن رفتارها رخ می‌نمایند، مصداق‌شناسی ارزش‌های اخلاقی، بسته به تفسیری خواهد بود که از اهداف اخلاقی و کمال نهایی ارائه می‌شود؛ بنابراین، دین، هم در تدوین فلسفه اخلاق، تبیین اهداف اخلاقی و مصداق‌یابی ارزش‌های اخلاقی، راهنمای ما از کلیت به عینیت است و هم در احکام و بایده‌نبایدهای اخلاقی و تعیین اینکه کدام رفتار اختیاری به این کمال منتهی می‌شود.

بنابر آموزه‌های قرآن کریم (طلاق: ۱۲). و دیدگاه حکمای مسلمان، هدف از آفرینش انسان، شکوفایی عقلی اوست؛ از این رو، تربیت اسلامی چیزی جز تبلور ارزش‌های عقلی و رویکرد عقلانی به تربیت دینی نخواهد بود. به فرموده علامه طباطبائی، قرآن برای تربیت انسان، تنها به آنچه وی به حسب عقل فطری خود درمی‌یابد، فراخوانده است و به نحوه ادراکی که در همه انسان‌ها وجود دارد، اعتماد کرده است. با همین نحوه ادراک است که انسان‌ها از اثر به مؤثر و از ملزوم به لازم پی می‌برند. (سیدمحمدحسین طباطبائی، المیزان، ج ۵، ص ۲۵۵) چهره سراسر حکیمانه اسلام می‌رساند که تعصب و پافشاری در این دین، تنها بر حاکمیت عقل و برهان است.

در مقابل، رویکرد سیرت‌آموزی، بر پایه آموزش سیرت نیکو و پرورش اخلاق، عمدتاً در حوزه فردی، استوار است و «رویکرد دینی به عقل یا عقل دینی» را پدید می‌آورد، نه «دین عقلی و رویکرد عقلانی به دین». تربیت اسلامی، محدود به ارزش‌های اعتقادی و معنوی یا اخلاق تک‌بعدی نیست و بینش و منش آدمی را در همه ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، عاطفی و هیجانی دربر می‌گیرد و در یک کلمه، کل شاکله و شخصیت انسان را به طور کامل و هماهنگ، پوشش می‌دهد. (محمدجواد زارعان، ۱۳۹۸: ۲۷). دین اسلام با دیدی واقع‌گرایانه، نه متعصبانه، به تمام ابعاد وجودی

انسان نظر دارد و بر اساس بصیرت و آگاهی بخشی، نه تقلید و حفظ کورکورانه مفاهیم مذهبی، به آموزش ارزش‌ها می‌پردازد.

۳-۳ رابطه بین تربیت نسل Z و اصول هفت‌گانه بیانیه گام دوم انقلاب

باتوجه به بیانیه گام دوم انقلاب می‌توان هفت اصل اساسی را که در بیانات رهبر انقلاب اسلامی بارها تکرار شده است را چنین دسته‌بندی کرد؛ علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی، عزت ملی، روابط خارجی و مرزبندی با دشمن و سبک زندگی (رهنمایی، ۱۳۹۹: ۱۸۶).

طرح «سبک زندگی» به عنوان توصیه‌ی هفتم حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بیانیه‌ی گام دوم انقلاب، تفاوت محسوسی با سایر توصیه‌ها داشت؛ آن‌اینکه شرحی مفصلی مانند بندهای قبل ارائه نشد و تنها به خطر و زیان‌های ناشی از ترویج سبک زندگی غربی و لزوم مقابله‌ی جهادی، همه‌جانبه و هوشمندانه با آن پرداختند.

قبل از انقلاب اسلامی، تمرکز اصلی آیت‌الله خامنه‌ای بر «تجدید انقلاب اسلامی» پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله و تلاش علمی و عملی برای برانگیختن آگاهانه‌ی مردم در جهت تحقق همین اصل بوده است. با وقوع انقلاب اسلامی ایران، طرح اساسی ایشان باتوجه به عبرت‌های تاریخ اسلام و وقایع رخ داده برای انقلاب اسلامی پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله و ائمه هدی علیهم‌السلام، بر «تداوم انقلاب» به عنوان مهم‌ترین مسئولیت پس از انقلاب تمرکز یافت. انقلاب اسلامی در ساحت ایجاد خود، هم‌چنانکه از اسلام منشأ یافته است، درعین حال متکی به مردم بوده و از آنجا که عامل بقای آن همان عامل ایجادکننده‌ی آن خواهد بود، لذا برخورداری مردم از سبک زندگی دینی و رواج ارزش‌های اخلاقی اسلام در جامعه به نحوی که ارزش‌های اصلی جامعه محسوب شود، یکی از ارکان تداوم انقلاب اسلامی است. در این میان، سبک زندگی در ارتباط با جوانان از اهمیت مضاعفی برخوردار است. چه آنکه پیشران حرکت انقلاب، جوان‌ها هستند. همت گماشتن آیت‌الله خامنه‌ای قبل و حتی بعد از انقلاب اسلامی به تربیت نسل‌های نوجوان و جوان با تکیه بر قرآن کریم، نشان می‌دهد ایشان از همان روزهای آغازین انقلاب اسلامی، به آینده‌ی انقلاب و تداوم آن می‌اندیشیدند. آیت‌الله خامنه‌ای قبلاً تصریح کرده بودند که عده‌ای در داخل کشور درصدد ترویج اخلاق و سبک زندگی غربی باهدف به انحراف کشاندن انقلاب اسلامی هستند. مروّجان سبک زندگی غربی

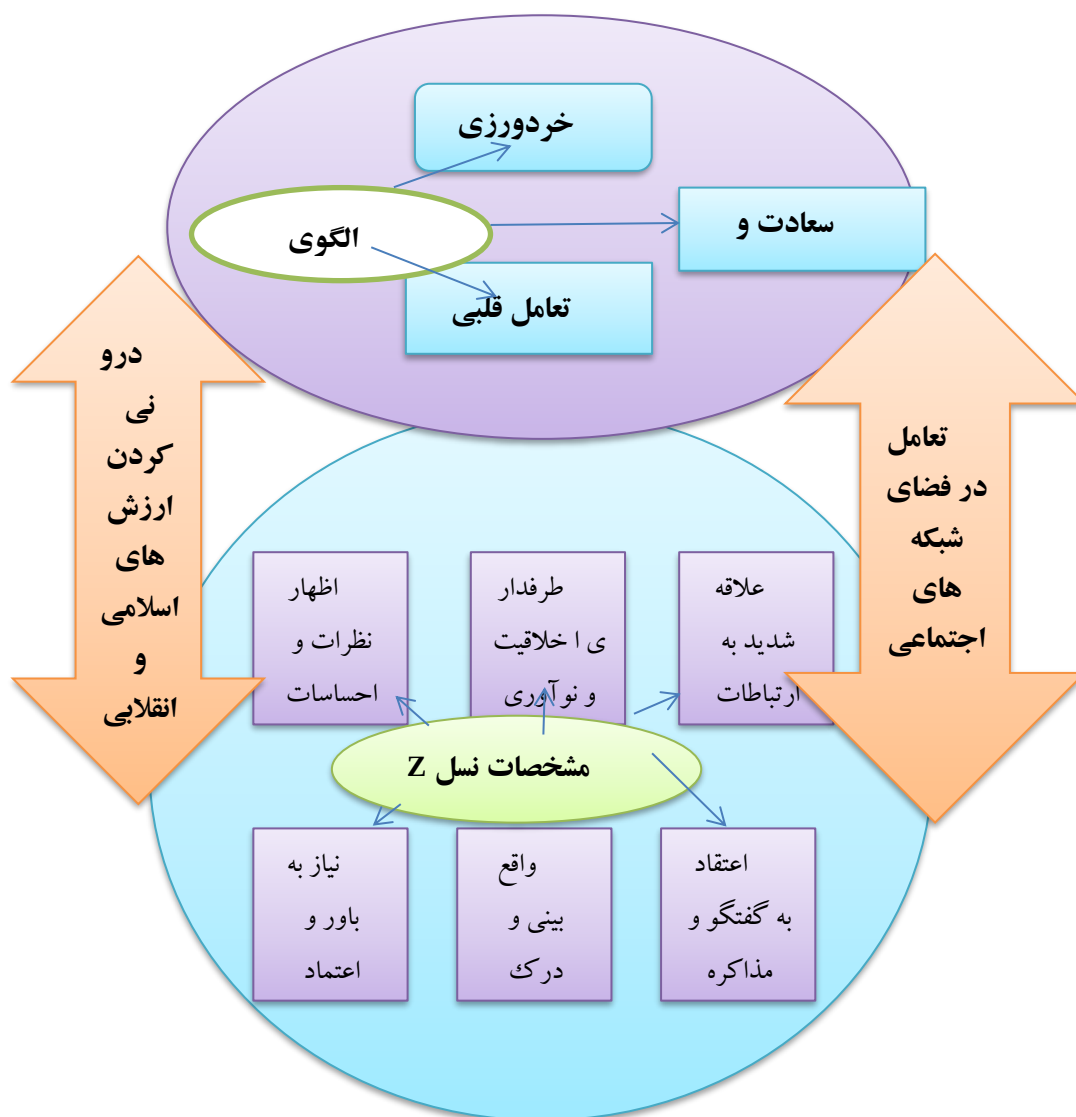
تحت عناوینی چون «تحول شخصیت ایرانی»، به هدف خود تصریح کرده‌اند. آن‌ها باهدف پیوستن به جهانی شدن به‌عنوان یک فرایند غربی - آمریکایی، درصدد اصلاح حاکمیت ایران و تغییر مسیر انقلاب هستند. معتقدند راه اصلاح حاکمیت از تغییر باورها و تغییر باورها از طریق تغییر سبک زندگی و مطابقت نظم رفتاری مردم بانظم غربی می‌گذرد. در این صورت خواست مردم با خواست انقلاب متفاوت می‌شود و در نتیجه انقلاب اسلامی تابع خواست جامعه تغییر مسیر خواهد داد. واقعیت این است که دشمن فهمیده که راه اثرگذاری بر باورهای مردم، تغییر نظم رفتاری ظاهری و به اصطلاح تغییر سبک زندگی است. تدوین اسناد بین‌المللی همچون سند آموزش ۲۰۳۰ و تولیدات و تبلیغات بی‌شمار رسانه‌ای را می‌توان در همین چهارچوب تحلیل کرد.

هم‌چنانکه در سطور پیشین عرض شد، دشمن راهبرد خود را بر تغییر سبک زندگی باهدف تغییر باورها متمرکز کرده است. این راهبرد البته از پشتوانه‌ی نظری برخوردار است و آن اینکه «واقعیت‌های زندگی، در فکر انسان اثر می‌گذارد؛ رفتار روزانه در دل و روح انسان اثر می‌گذارد - هم روح خود انسان، هم روح مخاطبان و معاشران انسان - این‌ها می‌خواهند این [سبک زندگی] را تغییر بدهند». راه مقابله با این تهاجم نیز از ترویج سبک زندگی دینی و تعمیق و گسترش آن در متن جامعه می‌گذرد. علمای دینی در حوزه‌ی تربیت نیز بر همین شیوه تأکید دارند. انسان موجودی است که نیازمند تربیت عقل، نفس، قلب و آداب ظاهری خود است. در این میان انسان اگر بخواهد عقل و نفس خود را تربیت کند، ابتدا باید از ادب ظاهری شروع کند. ادب ظاهری، اثر تربیتی خود را در نفس و قلب انسان خواهد گذاشت. هم‌چنانکه رهبر انقلاب در توصیه‌ی هفتم بیانیه هم تأکید کردند و قبلاً در دیدار دانشجویان هم خطاب به جوانان دانشجو گفته بودند. مسئولیت اصلی این جهاد، بر عهده‌ی جوانان است. جوانان به‌مثابه پیشران حرکت انقلاب، اگر خود به رعایت سبک زندگی دینی ملتزم باشند، جامعه را هم دنبال خود حرکت خواهند داد. تأکید حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بر مظاهر دینی در میان جوانان همچون اعتکاف، رونق‌یافتن فضاهای دینی، اردوهای جهادی، صحنه‌های عبادت، پیاده‌روی‌های زیارت اربعین و... اهمیت همین مطلب را می‌رساند.

۴-مدل مفهومی تحقیق

با تکیه بر نتایج تحقیق، در این قسمت به ارائه مدلی الگویی در جهت تربیت نسل Z با تکیه بر بیانیه گام دوم انقلاب پرداختیم. مدل مفهومی ۱-۱ نشان می‌دهد که رویکرد اسلام به عقلانیت و

معرفت، رویکردی جامع و قابل جمع با دیانت و اخلاق است. رویکردی منحصر به فرد با چهره‌ای عقل‌پذیر که نویدبخش ارزش‌های کامل فکری و معنوی و هموارکننده چالش‌های تربیت عقلانی و اخلاقی است. رویکرد اسلامی در تربیت، به عنوان «رویکرد جامع»، قابل اجرا در نظام‌های تربیتی جوامع و دارای قابلیت تبدیل شدن به رویکردی جهانی است؛ چرا که تأمین کننده نظر خردورزان جهان است. با وجود فضای کنونی حاکم بر جهان، هستند اندیشمندانی که انتظارشان از دین را خردپوری و معرفت‌بخشی می‌دانند و کوشیده‌اند میان تلقین و تربیت دینی، تفکیک کنند. رویکرد اسلامی به دین و دنیا و ارزش‌های اخلاقی و عقلانی، حلقه مفقوده این دسته از اندیشمندان است.

مدل ۱-۱: مدل الگوی تربیت نسل Z با تکیه بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

نتیجه گیری

اگر به صورت خلاصه بخواهیم مشخصات و ویژگی های نسل زد را در ایران نام ببریم می توان گفت که این نسل در فضای اینترنت، انجام شدن کارها به وسیله این پدیده و ظهور رسانه های اجتماعی رشد و پرورش یافته اند، اهل گفتگو و واقع بین هستند و به لحاظ تمایل به مصرف و خرید کردن، میلی نامحدود و بی پایان دارند. از سوی دیگر؛ دین اسلام با طرح کلیدواژه فطرت، قفل تضاد میان تبیین و تلقین ارزش ها را باز کرده و میان معرفت شهودی و نقلی، قرآنی و برهانی و عقلانی و عرفانی آشتی برقرار نموده است. بنابر هماهنگی عقل، نقل و قلب، تبیین ارزش های اسلامی توسط متربی، بدون دخالت بینش ها و گرایش های انحرافی و موافق با تلقین آن ها توسط مربی خواهد بود. لذا چنانچه این مشخصات نسلی در کنار آموزه های عقلی و تلاش برای گفتگو و تعامل با فطرت انسانی صورت پذیرد، می توان گفت که با تکیه بر ارزش های اسلامی مبتنی بر قلب و عقل و در تعامل با نسل فعلی، مشخصات این نسل را در فضای شبکه های اجتماعی به کار گیرد،

منابع و مآخذ

- ۱- آزاد ارمکی، تقی و امیرملکی (۱۳۸۶)، رابطه ارزش‌های سنتی و مدرن در سطوح خرد و کلان، نامه علوم اجتماعی، ش پیاپی ۳۰، تهران: دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- ۲- آزاده، اسفندیار و نوابخش، مهرداد و حقیقتیان، منصور (۱۴۰۰). بررسی تفاوت‌های سه نسل انقلاب اسلامی نسبت به ارزش‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، دوره ۲۰، شماره ۵۳.
- ۳- تاجیک، محمدرضا (۱۳۸۳)، شکاف یا گسست نسلی در ایران امروز: تحلیل‌ها، تخمین‌ها و تدبیرها، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات استراتژیک.
- ۴- حسینی بیوکی، نفیسه و محمد جوکا، علی. (۱۳۹۸). تفاوت شکاف بین نسلی در ارزش‌ها میان نوجوانان و والدین دو شهر تهران و یزد. سومین اجلاس بین‌المللی پژوهش در روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی. دبیرخانه دائمی اجلاس.
- ۵- خواجه پور، لیلا. (۱۳۹۶). گسست نسلی، تعارض بین جوانان، خانواده و فرهنگ. اولین همایش ملی آسیب‌شناسی و آسیب‌زدایی پدیده شکاف بین نسلی (زمینه‌ها، چالش‌ها و راهکارها). بوشهر، موسسه فرهنگی هنری بام پژوهش پرواز جنوب.
- ۶- دهباشی، پروین و حیدرنیا، علی (۱۳۹۹)، تعلیم و تربیت در سند تحول بنیادین و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، دومین کنفرانس ملی علوم انسانی و توسعه.
- ۷- رازقی نصرآباد، حجه بی‌بی و فلاح نژاد، لیلا. (۱۳۹۷). «بررسی تفاوت‌های نسلی ارزش‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن (مورد مطالعه: شهر قدیم هشتگرد)». راهبرد اجتماعی فرهنگی. ۲۶.
- ۸- رستگار، یاسر و گلشنی خجسته، لیلا. (۱۳۹۵). «سبک زندگی و تفاوت‌های نسلی (پژوهشی در میان زنان شهر بندرعباس)». دومین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین علوم و تکنولوژی. قم، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی.
- ۹- رهنمایی، سید احمد (۱۳۹۹)، ماندگاری بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مبتنی بر مبانی فطری و کلامی، اندیشه نوین دینی، دوره ۱۶، شماره ۶۶.

- ۱۰- زاد ارمکی، تقی (۱۳۸۹)، جامعه‌شناسی ایران: جامعه‌شناسی مناسبات بین نسلی، تهران: نشر علم.
- ۱۱- طالبان، محمدرضا و عسگری، احسان (۱۳۹۶)، نگرش به ارزش‌های سیاسی انقلاب اسلامی: شکاف یا تفاوت نسلی؟، اندیشه سیاسی در اسلام، شماره ۱۲.
- ۱۲- عباسی اسفجیر، علی اصغر؛ سام، شیما و امیریان، ریحانه. (۱۳۹۲). شکاف نسلی در ارزش‌ها: بررسی مقایسه جوانان و سالمندان. مطالعات علوم اجتماعی ایران. ۱(۳۸)، صص ۱۶۲-۱۸۵.
- ۱۳- علی نژاد، یعقوب و علی زاده، ایلناز و قاسمی، زهرا و توتون نژاد، مه‌ری (۱۴۰۱)، مبانی تعلیم و تربیت انقلاب اسلامی در زمینه بازتولید قدرت نرم با تأکید بر بیانیه گام دوم، فصلنامه قدرت نرم، دوره ۱۲، شماره ۱.
- ۱۴- فاطمی، ریحانه سادات (۱۳۹۹)، چگونگی تربیت نسل انقلابی بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب از منظر مقام معظم رهبری، همایش ملی نقش زنان در گام دوم انقلاب اسلامی.
- ۱۵- معیدفر، سعید (۱۳۸۳). شکاف نسلی یا گسست فرهنگی، نامه علوم اجتماعی، ش ۲۴.
- ۱۶- منظری توکلی، علیرضا و کهنوجی، مرضیه (۱۴۰۰)، تبیین اهداف تربیتی بیانیه گام دوم انقلاب، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی سال بیست و نهم، شماره ۵۲.
- ۱۷- میرسپاسی، ناصر و رضا عزیززاده، محمدرضا و دانش فرد، کرم الله (۱۴۰۲)، ارائه مدلی برای توسعه منابع انسانی بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب: یک پژوهش کیفی، فصلنامه آموزش و توسعه منابع انسانی، شماره ۳۶، دوره ۱۰.
- ۱۸- میزرای، مهدی (۱۴۰۰)، بررسی شایستگی‌های معنوی و اخلاقی معلم در جهت رشد سواد تربیتی با مروری بر فصل دوم بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، فصلنامه سواد تربیتی معلم، دوره ۱، شماره ۱.

منابع انگلیسی

۱- Agarwal ,Hemlata and Pratiksinh S. Vaghela(2018)., WORK VALUES OF GEN Z:Bridging the Gap to the Next Generation, National Conference on Innovative Business Management Practices in

۲۱۰۰ ۰۰۰۰۰۰۰۰, ۰۰۰۰۰۰۰۰ ۰۰ ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ ۰۰۰۰۰۰۰۰, ۰۰۰۰۰ ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰, Gujarat, India. 21-22 .

۲- Albertini, Marco, Debora, Mantovani. & Giancarlo, Gasperoni. (2019). "Intergenerational relations among immigrants in Europe: the role of ethnic differences, migration and acculturation". Journal of Ethnic and Migration Studies, 45:10, 1693-1706.

۳- American Occupational Therapy Association. (2020). Occupational therapy code of ethics (2020). American Journal of Occupational Therapy, 69(Suppl. 3), 6913410030.

۴- Azadarmaki, T., (2004), Sociology of generation gap in Iran, Tehran: social and Human sciences faculty.

۵- Carleton, R. N., McCreary, D. R., Norton, P. J., & Asmundson, G. J. .. (۲۰۰۸): Brief fear of negative evaluation scale—revised. Depression and anxiety, 23 (5), , pp. 297-303.

۶- Castells, Manuel (2007) "Communication, Power and Counter-power in the Network Society". International Journal of Communication, Vol. 1, 2007, pp. 238-266.

۷- Castells, Manuel (2009) Communication Power. Oxford University Press.

۸- Chillakuri, B. (2020). Understanding Generation Z expectations for effective onboarding. Journal of Organizational Change Management, 33(7), 1277-1296.

۹- DeJuliis, Elizabeth D and Saylor, Emily (۲۰۲۱), Bridging the Gap: Thr Bridging the Gap: Three Strategies t ategies to Optimiz o Optimize Professional essional Relationships with Generation Y and Z, The Open Journal of Occupational Therapy, 9(1), 1-13.

۱۰- John Connolly, 2019, Generational conflict and the sociology of generations: Mannheim and Elias reconsidered.

۱۱- Kirchmayer, Z., & Fratricová, J. (2020). What motivates generation Z at work? Insights into motivation drivers of business students in Slovakia. Proceedings of the innovation management and education excellence through vision (pp. 6019- 6030). Ibima.

- ۱۲- Kubátová, J. and Kukelková, A., (2013)., Interkulturní rozdíly v pracovní motivaci generace Y: příklad České republiky a Francie [Intercultural Differences in Working Motivation of Generation Z: Example of Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc,
- ۱۳- Lawton, M. P.: (۲۰۱۱) Emotion in later life. Current Directions in Psychological Science. 20 (4), , pp. 120–123.
- ۱۴- Lee, C. S., & Ma, L.: (۲۰۱۷) News sharing in social media: The effect of gratifications and prior experience. Computers in Human Behaviour, ۷۸ (۲), , pp. ۳۳۱-۳۳۹.
- ۱۵- Levickaitė, R.: (۲۰۱۰) Generations X, Y, Z: How social networks form the concept of the world without borders (the case of Lithuania). LINES, ۲, , pp. ۱۷۰-۱۸۳.
- ۱۶- Mahmoud, A. B., Fuxman, L., Mohr, I., Reisel, W. D., & Grigoriou, N. (2020). “We aren't your reincarnation!” workplace motivation across X, Y and Z generations. International Journal of Manpower, 42(1), 193-209.
- ۱۷- Mansour Nejad, M (2003), generation gap and dialog, Tehran: social and Human sciences faculty.
- ۱۸- McCrindle, M. (2014). The ABC of XYZ: Understanding the global generations (۳ ed.). McCrindle Research Pty Ltd.
- ۱۹- McCrindle, M., & Fell, A. (2020). The Understanding the Impact of COVID-19 on the Emerging Generations. McCrindle Research Pty Ltd
- ۲۰- Novkovska, B. and Serafimovic, G., (2018), “Recognizing the vulnerability of Generation Z to economic and social risks”, UTMS Journal of Economics, ۹, ۱, ۲۹-۳۷.
- ۲۱- Pásztor ,Judit and Gerda Bak.: (۲۰۲۱): : Technological Generation Gap, 18th International Conference on Management, Enterprise, Benchmarking. Proceedings.
- ۲۲- Prensky, M. (۲۰۲۱). : the Horizon, 5(9), 1-6.

- 90

۳۳- Robertson, Ronad (2001): Globalization: Social theory and global cultural, Translated by Kamal Pouladi, Sales Publications

۳۴- Giddens, A. (1999) Risk and Responsibility. Modern Law Review, 62, 1-10.

Abstract

The purpose of this research is to present a model for the education of generation Z based on the second step of the revolution in Iran, which was done using a descriptive-analytical method and based on library sources. If we want to briefly mention the features and characteristics of generation Z in Iran, we can say that this generation has grown and developed in the internet space, doing things through this phenomenon and the emergence of social media, they are conversational and realistic and they have an unlimited and endless desire to consume and buy. On the other hand; The religion of Islam has unlocked the contradiction between the explanation and inculcation of values by proposing the key word "nature" and established a reconciliation between intuitive and narrative knowledge, Quranic and proof, rational and mystical knowledge. According to the harmony of intellect, transmission and heart, the explanation of Islamic values by the teacher will be without the interference of deviant insights and tendencies and agree with their indoctrination by the teacher. so; If this generational profile is carried out along with rational teachings and an effort to talk and interact with human nature, it can be said that relying on Islamic values based on heart and intellect and in interaction with the current generation, the profile of this generation in the network space use social By using the virtual space and on the internet, platforms and messengers and especially the existing and expanding social networks and interacting with this generation, Islamic and revolutionary values can be institutionalized in these people.

Keywords: Islamic education, revolutionary values, generation Z, social networks.

